

Komu mamy słužić: Bohu abo mamonej?

Nichtó njemóže dwěmaj knjezomaj słužić; chibazo budže jedneho hidźić a drugeho lubować, abo budže jednemu přiwisować a drugeho zacpěć. Wy njemóžeće Bohu słužić a mamonej.

Matej 6,24

Smy žiwi w kapitalizmje, w towaršnostnym systemje, w kotrymž rozsudža kapital – potajkim pjenjezy. Nimale wšitko rjaduje so džensa přez pjenjezy. Džěło a swobodny čas, strowota a chorosć, šula a džěło – wšo ma swoju pjenježnu stronku. Hłowne džěło našich politikarjow zda so być, pjenjezy zdobyć a pjenjezy zaso wudać. Štó ma kelko wotedać a štó dóstanje kelko? Wo pjenježnych prašenjach rozsudžeć, je najskeje jich najwažniša próca.

Štož zda so być moderny trend, mjenujcy zo wobknježa pjenjezy swět, je pak hižo stara wěc. Tež Romske kejžorstwo zložowaše so nimo na móc svojich wojakow hłownje na móc svojich pjenjow. Dawki mějachu so plaćić wot wšitkich wobydlerjow a cło na wšitke twory.

Tu zapřimny Jezus do diskusije. Wón njewotpokazuje pjenjezy. Njeznajemy žanu antikapitalistisku kritiku z jeho erta, wšako njebě rjadowanje ekonomije jeho nadawk. Wón pak wě, zo móžeja pjenjezy surowa móc być,

kotraž žada sej swoje wopory. Pjenjezy jako duchownu móc, kotraž chce knjejestwo nad našim žiwjenjom přewzać, mjenuje wón mamon. Před tym wón jasnje warnuje.

Jezus wabi za dowěru do Boha, za základny žiwjenski rozsud: Bóh abo mamon. Wěriwy čłowjek je wothorjeka dźeržany. Wón wě, zo je nad nim móc, kotraž postajuje na dobre wašnje nad žiwjenjom. Štož ma perspektiwu, kotraž přesahuje wšitko zemske, tón njetrjeba zmysl swojeho žiwjenja w materielnym pytaću abo za pjenjezami honić, jako by wot nich žiwjenje wotwisowało.

Kak mamy wobchadžeć z pjenjezami?

Mamy je sprěnja džakownje přiwać. Próca zańdženého měsaca so wotruna ze mzdu, kotraž je nadžijomnje sprawna. Štož smy sej nadžěłali, štož nam přisteji po čłowjeskim prawje, to je naše a směmy swobodnje nad tym rozsudzić. Po Jezusowej wučbje dyrbi džělaćer telko dóstać, kaž je prawe (Matej 20,4).

Mamy zdruha nam dowěrjene pjenjezy swěrnje wobhospodarić. Druhdy je so stajiło prašenje, hač móžeja křescenjo bankownicy być. Njestjeja da woni w službje mamona, před čímž

Jezus warnuje? Njejednaja da někotři bankownicy njemoralisce? Jezus je prajił, zo mamy tež z njeprawym mamonom swěrnje wobchadžeć (Lukaš 16,10). Nic jebać, nic renditu nade wšo stajić, ale město toho kedźbliwje a wěcownje džělać, to by bylo w zmysle biblije. Křescanscy bankownicy maja w tutech prašenjach jasnu orientaciju nic jenož přez předpisy banki, ale tež přez pokiwy Swjateho pisma. Zrudnje je, hdyž so tam derje njehospodari, přez čož cytu ludžo do nuzy přinđu.

Mamy střeća pjenjezy zmysłapołnje wudać. Nimamy z nimi brojić, tak zo so zhubja a za swójbu ničo njewostanje. Hrózbnje wěcy su so prjedy stawali, hdyž je gospodar swoje kubło do korčmy nosył a tak cytu swójbu do chudoby přinješ. Džensa su někotři wot hrow wotwisni a před hrainymi awtomatami swoje zamóženje přisadža. To je wopačne wužiwanje swobody. Wopačna je pak tež skuposć. Wona so w tym pokazuje, zo so trěbne wudawki njesćinja, doniž njezastupja njedostojne wobstejnosć.

Bóh nas bohaće žohnuje. Hdyž jemu słužimy, zrjaduja so pjenježne wěcy derje a k powšitkownemu spodobanju. Knjejestwo mamona so pominiće, Bože kralestwo přinđu.

Jan Malink





Płodowe hódančko

Lube džěci, sće hižo wědzeli, zo ma kóždy měsac wosebite serbske mjeno?

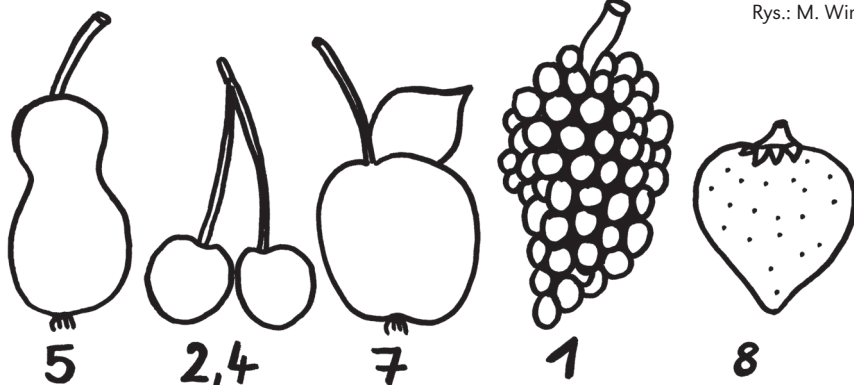
Tak rěka na přikład september serbsce po-žnjenc a nowember mjenuje so tež nazymnik. Husto móžeš ze serbskeho mjena wosebitosć měsaca wotwodzić. Tak tež za oktober. Mjeno wobsahuje plód, kiž je w nazymje zrały. Su to lute małe kulki, kiž su ze-

lene, módre abo fijałkowe. Z nich zhoto- wjeja so rózniki abo napoje. Maš mysličku, kak so oktober serbsce mjenuje?

Sym wam jako pomoc małe hódančko přihotowała. Serbske pomjenowanje okto- bra zestaji so z pismikow plodow, kotraž sym wam deleka narysowała. Wuběrajće po rjedže plodow prawy pismik z pomocu ličbow. Wjele wjesela při wuhódanju přeje wam

Maria Wirtheč

Rys.: M. Wirtheč



Ochranowske hesła za lěto 2017 wušli

Sydomnaty raz su lětsa w LND „Wšědne hesła“ jako serbska kniha wušli, kiž je znowa Hinc Šołta zestajał. Za nowe lěto drje sej wšitcy přejemy, zo by wone na swěće měrliwše było hač nětčiše. Hač so tuta nadźija spjelni? Što wočakuje nas w lěće 2017? Što wočakujemy sami? A što druzy wot nas wočakuja? By tola derje było, wšědnje z ma- łym impulsom startować, z bi- bliskim słowom, kotraž w Ochranowskich hesłach namakamy. Z nimi zmóžnja Ochra- nowska bratrowska jednota, zo móža so wěriwi z Božim słowom a jeho ludźi přemě-



njowacej mocu na wosebite wašnje zetkawać. Ludźi najwše- lakorišich wěrywuznaćow, ludźi w najwšelakorišich krajach z wjace hač 50 maćerščinami tute krótkte, jadriwe słowa narě- ča. Tak zwjazuje knižka z hesłami kóždy dzeń čitacu wosadu po wšěm swěće.

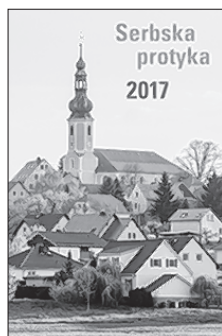
Serbske wudaće nasta w zhromadnym džěle ze Serbskim ewangelskim towarstwom a Lu- bowym nakładnistwom Domowina. **LND**

Wšědne hesła Ochranowskeje bratrowskeje wosady na lěto 2017, zestajał Hinc Šołta, 116 s., brošura, ISBN 978-3-7420-2377-3, 2,50 €

Naraňši Serbja w srjedźišću Serbskeje protyki 2017

Dypkownje k započatkej nazymy je nowa Serbska protyka w LND wušla. Redaktor Pětr Šołta je wulku kopicu přinoškow wšelakich awtorow zestajił a čitarjo móža so zaso na zajimawu a wotmjenja- wu lekturu wjeselić.

W najnowšim wudaću zabje- ru tutón króć Bukecy wosebite městno a naraňši Serbja steja w srjedźišću. Thomas Haenchen rozprawja mjez druhim wo sta- wiznach Bukečanskeje wosady, Arnd Matthes rysuje nazornje podawki wokoło za- hubneje bitwy 1758, Arnd Zoba wěnuje so wjesnemu muzej, Manfred Laduš rozkla- duje, čehodla su Bukecy zepěraniščo Ser- bow a Trudla Malinkowa zblíži čitarjam zamórske sydlišća ze samsnym mjenom.



Ale tež druhich awtorow je re- daktor Pětr Šołta do pisanja pohonjować zamóhł. Tak zhladu- je Michał Kokla na zajimawu a wotmjenja- wu službu Chróšćan- skeho zwónka, wopisuje Milan Pohonč, kak je tomu dóšlo, zo je so w Rocky Mountains zasydlił, přeradaža Lydija Maćijowa, što so za zapřijećom wwoofowanje chowa, a rozprawja Šćěpan Ri- čel wo sporušku, tajnym přewo- džerju čłowjeskich stawiznow. A za prak- tisku rubriku je Erwin Hanuš do wjelbika pokuknył, zo by kajkosće zežiwidlow bliže předstajał.

LND

Serbska protyka 2017, redakcija Pětr Šołta, 160 s., mnoho barbných wobrazow a ilustracijow, brošura, 978-3-7420-2347-6, 6,00 €

Premjera w Bukecach

Knižna premjera Serbskeje protyki 2017 wotměje so na zeńdženju Bukečanskeje bjesady štwórtk, 27. oktobra, we 18.30 hodž. na wosadneje žurli w Bukecach. Wšěch zajimcow wutrobnje na to přepró- šujetej **LND a Bukečanska bjesada**

Přednošk w Komorowje

Přepróšamy wšěch zajimcow wutrobnje na přednošk dr. Lubiny Malinkoweje sobo- tu, 29. oktobra, w 15.30 hodž. w Komoro- wje pola Rakec do młodźinskeho kluba na sportnišću. Knjeni Malinkowa porěči wo wuznamje a wusutkach Ochranowskeho hibanja na Serbow a pokaza k tomu rjad wobrazow. Přednošk budže přewažnje w němskej rěči. Zarjadowanje spěchuje so wot župy „Jan Arnošt Smoler“ Budyšin.

Domowinska skupina Komorow/Trupin/Rakecy

Sobustawska zhromadźizna SET

Předsydstwo přepróšuje wutrobnje na lětušu sobustawsku zhromadźiznu Serbskeho ewangelskeho towarstwa, kotraž je zdobom wólbna zhromadźizna, na refor- maciskim dnju, 31. oktobra, w 14.00 hodž. do hórskoho hosćenca na Čornobohu.

Dnjowy porjad:

1. witanje, nutrnosć a swaćina
2. rozprawa předsydstwa
3. rozprawa rewizora
4. schwalenje rozprawow
5. wólby do noweho předsydstwa
6. namjety za dalšu džěławosć towarstwa
7. přednošk Trudle Malinkoweje wo swój- bje Jana Arnošta Smolerja

Kónc budže někak w 17.00 hodž.

Čłonojo towarstwa a hosćo, kotřiž so za serbske ewangelske wosadne žiwjenje za- jimuja, su lubje wítani.

Měrcin Wirth, předsyda

Informacija za přijězd na Čornobóh:

Awtowa dróha na Čornobóh wotboči wot dróhi mjez Kumwałdom (Cunewalde) a Jiłowom (Halbau) a wjedže hač k hosćen- cej na horje. Za zajimcow, kiž bychu so ra- dy na zhromadźiznje wobdžělili, ale awto nimaja, móže so transport organizować. Woni njech so prošu přizjewja pola Měr- čina Wirtha (tel. 03591 497226, wječor: 03591 605371). Čłonojo, kiž bychu zwól- niwi byli, někoho w awće sobu wzać, njech so prošu tehorunja přizjewja.

Adresa za nawigator:

02733 Cunewalde, Czarnebohstraße 1

Stož chce na Čornobóh pućować, njech so pola knjeza Arnda Zoby (tel. 035939 81676) přizjewi. Pućowanje zahaji so w 13 hodž při hajnkowi we Wuježku.

Swěrna džěłaćerka w zahrodce serbskeje rěče

W Kamjenskej serbskej cyrkwi dr. Irenje Šěrakowej Myto Zejlerja spožčili

Pjatk, 16. požnjenca 2016, spožči sakska statna ministerka za wědomosć a wuměłstwo dr. Eva-Maria Stange w bywšej Kamjenskej serbskej a džensnišej Klóšterskej cyrkwi swj. Hany a sakralnym muzeju dr. Irenje Šěrakowej Myto Zejlerja. Tele myto je so 2013 wot ministerstwa zarjadowało a spožči so kóžde druhe léto wosobinje za wurjadne wukony na polu přiswojenja, nałożowanja a posrědkowanja serbskeje rěče. Přeni lawreat bě 2014 Bačoński farar a doholětny redaktor Katolskeho Posoła Gerat Wornar. Lětsa je jury dr. Irenu Šěrakowu jako lawreatku namjetowało. Čitarjo Pomhaj Bóh wědza, zo wona hižo wjele lět, wot 1999, swěru korektury našeho časopisa čita. Wona je tež nowe „Spěwarske za ewangelskich Serbow“, wudate w léce 2010, dokładnje přehladala. Na dostojnym zarjadowanju, kotrež muska spěwna skupina Přezpólni pod nawodom Fabiana Kaulfürsta z ludowymi spěwami wobrubu, smědžach lawdaciju přednjesc.

Wurjadne wobknježenje serbsčiny njeje so Irenje Šěrakowej do kolebki spěwalo. Přenje serbske słowa slyšeše mała Irena Wawriek w zanjesenym Zahorju. Mać bě so 1944 z dwulětnej džowku z Drježdžan na ródny statok mandželskeho přesydlila. Zahor, kotryž my Serbja skerje jako ródnu wjes našeho komponista Korle Awgusta Kocora znajemy, bě tehdy hižo dosć přeněmčeny. Džěd a wowka rěčeštaj mjez sobu serbsce, ale nic z wnučku. Nan Albert Wawrik bě wojak we wójnje a wróci so hakle 1947 dom. Wón bě tón, kiž potom ze swojej džowku konsekwentnje serbsce rěčeše a ju jako přenje serbski Wótčenaš nauči.

Jako so mać z džowku 1951 do Drježdžan wróci, bě zwisk z nanom wotnětka hłownje na listy wobmjězowany. Nana to njewottraši. Pisaše džowce serbsce a rozwučowaše ju móhłrjec w listostudiju. Při wšěm wostachu Irenine znajomosće serbsčiny skromne. Léto po abiturje w Drježdžanach dósta wona z pomocu nana, kiž bě mjeztym lektor w serbskim nakładnistwje, a Pawoła Neda, kiž Serbski institut na Lipšćanskej uniwersiće nawjedowaše, 1961 studijne městno za slawistiku w Lipsku z přenim předmjetom serbsčina. A tu wona za čas studija serbsku rěč donawukny. Derje, zo je Pawoł Nedo Irenje Šěrakowej puć k slawistice rubať.

Wona wosta po studiju na uniwersiće w Lipsku. Pječ lět bě asistentka pola Hinca Šewca, wuwučowaše serbsku gramatiku a napisa swoje doktorske džělo. W léce 1970 so wuda a so po dwaceći lětach do Łužicy nawróci.

Z mandželskim zasydli so w małych Časacach a namaka džakowano jeho



W bywšej Kamjenskej serbskej cyrkwi je sakska statna ministerka za wědomosć a wuměłstwo dr. Eva-Maria Stange (naprawo) slawistce dr. Irenje Šěrakowej z Pančic-Kukowa Myto Zejlerja za serbsku rěč spožčila.

Foto: M. Bulank

podpěry w katolskich Serbach nowu duchownu domiznu.

Wažny měznik jeje powołańskeho skutkowanja bě přistajenje w tehdyšim Institute za serbski ludospyt. Wulki projekt we wonym času bě Němsko-hornjoserbski słownik, kotrehož zwjazkaj wuńdžeštej 1989 a 1991. Dr. Irena Šěrakowa je hromadže z dr. Helmutom Jenčom a dr. Fridom Michałkom awtorka słownika. Džělo na słowniku je wosebje wulke wužadnje. Wědomostnicy-kolegojo su tehdy wulke žadanja na swoje džělo stajeli a su je w kóždym nastupanju spjelnili. Wot nich je Irena Šěrakowa wjele nawuknyła, štož sej do džensnišeho waži a štož je jako redaktorka wědomostneho časopisa Lětopisa a tež na přichodnym městnje powołańskeho skutkowanja derje trjebać móhla.

W léce 1999 přěrdže Irena Šěrakowa ze 57 lětami do Ludoweho nakładnistwa Domowina a džělaše tam hač do wuměnkka w léce 2007 hłownje jako lektorka za wědomostnu literaturu. Tehdy zeznach ju bliže a wažu sej ju do džensnišeho jako wěcownu, pilnu, dokładnu, pomocliwu a skromnu džělaćerku. Běchmy w nakładnistwje džakowni, zo mějachmy z njej wěrowanu lektorku wosebje za rěčewědne title. Bórže wšak so wukopa, zo móžachmy ju tež za delnjoserbske knihy zasadžeć. Tak staraše so wjele lět wo zhromadžene spisny Mata Kosyka a wo „Kjarliže“, delnjoserbske spěwarske. Kniha je jedyn z přikładow, kajke ćeže my Serbja mamy, stan-

dardne džěla wudawać, kotrež su za wulki lud samozrozumliwe. Na kóncu je z pomocu swěrných prócowarjow z Delnjeje Łužicy nastala dawno wočakowana kniha za delnjoserbskich křesćanow. Wjacore léta bě dr. Šěrakowa zaběrana z nowonakładom „Prawopisneho słownika hornjoserbskeje rěče“. Swoje nazhonjenja z institutneho džěla móžeše při tym derje trjebać.

Dr. Irena Šěrakowa njeje jenož powołańsce swědomiće na polu serbskeje rěče džělať, swoju wědu njesebičnje dale dawala, mnohim radžiła a praktisce pomhať, ale je so tež nimo svojeho džěla za serbsku rěč zasadžowała. Lětdžesatki, wot 1969, džěla w Hornjoserbskej rěčnej komisiji sobu (a je na posedženjach tež stajnje přihotowana), je člonka tak mjenowaneje klawsurneje skupiny, kiž přihotuje w małym kruhu wobdžělanje prawopisnych a interpunktskich prawidłow, a přehladuje teksty Róžeńčanskeho kružka pisacych.

Pola Mateja na 9. stawje steji: „Žně drje su wulke, ale džělaćerjow je mało.“ Na polu serbskeje rěče bychmy wo wjele wjace džělaćerjow trjebać móhli, hač jich mamy. Ale smy džakowni, zo mamy ludži kaž Irenu Šěrakowu. Wot njeje móžemy wuknyć so sami napinać, naroki na swoje džělo stajeć, njepopusćić a druhim něšto dale dawać, jim pomhać. Lawreatka je wšo tole zdokonjať, a to zboka wulkeje zjawnosće. Je swěrna džělaćerka w rjanej zahrodce serbskeje rěče a hódna lawreatka Myto Zejlerja.

Marka Maćijowa

Pokornje być a so mjez sobu zbližić

Wopomnjenske kemše za wopory brunicoweje jamy w Milorazu před 50 lětami

Na mjeńšinu bě dospołnje čicho. Jenož zwonjenje Miłoraskeho zwona bě slyšeć. „Prosimy za politisce zamołwitych, zo jednaja sobučłowjesce a wobhladniwje – za přichod Miłoraza a za přichod našeje wosady“, přednjeje krótko po tym wjesny předstejićer Waldemar Locke w Slepjanskej cyrkwi jednu ze štyrjoch próstwow. Z hnucy wopomnjenski kemšemi dopominaše Slepjanska wosada zhradnje z Miłoraskej wjesnej radu njeźelu, 4. septembra, na přenje přesydljenja w Miłorazu před 50 lětami a na přepožoženje Miłoraskeho pohrjebnišća. Spěwarjo skupiny kólesko Anke Fischer, Elvira Rathner, Carolin Markowski, Gerald Schön a Uwe Hermaš kemše wobrubichu. Spěwachu mjez druhim delnjoserbsce „Jan Bogu we tej wušynje“ a w Slepjanskej serbsčiny „Mója lubosć“ a „Ow póruc twóju drogú“.

Hišće 1966 měješe Miłoraz 545 wobydlerjow. Dla brunicoweje jamy Wochozy dyrbyeše so Miłoraski wjesny džěl Nowoměšćanski wutwar přesydlić. Tehdy bě 21 statokow a 135 wobydlerjow potrjechenych. Přesydlachu so do bydlenjow do Slepoho a Běheje Wody abo tež do Mužakowa, Trjebina, Krušwicy abo druhich wsow. „Njedóstachu nimale žane zarunanje. Předewšěm za starych wobydlerjow bě to čězki čas“, powěda Hans-Peter Krause (74), džensa najstarši člon Miłoraskeje wjesnej rady. Miłoraske pohrjebnišćo přepožoži chu 1967 z kromy do centruma wsy njedaloko jeho doma. Brunicoweje jamy dla zhubištej so sportnišćo a dominium. To bě kompleks domow prjedawšeho kubła –

z bydleniskim domom a pódlanskim twarjenjom, z bróžnjemi a hródzemi. Pohrjebnišćo, sportnišćo a dominium běchu charakteristiske za wjesny wobraz.

1972/73 slědowaše přesydljenje wjesneho džěla Čelnjanski wutwar. Tehdy bě 18 statokow a 81 wobydlerjow potrjechenych. „Njezabudźemy nihdy 216 wobydlerjow Nowoměšćanskeho wutwara a Čelnjanskeho wutwara, kiž dyrbjachu telko horja nazhonić a z bolosćemi a ze sylzami swoju domiznu wopušćić“, podšmórny Waldemar Locke. „Zabyte tež njesu rjane lěta, kotraž z nami hromadže žiwi běchu a wjesne žiwjenje wobohačachu. Štož smy dožiwili, chcemy swojim džěćom dale dać, zo so stawizny Miłoraza njebychu zhubili.“

„Z kemšemi chcemy wopomnić zhubjenje domizny. Chcemy stawizny, kiž nas zwjazuju, do Božeho swěta stajić“, praji Slepjanska fararka Jadwiga Malinkowa, kotraž měješe ideju za tute wopomnjenske kemše.

W swojim předowanju podšmórny dr. Christian Stäblein, propst Ewangelskeje cyrkwy Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica (EKBO) hódnotu pokornosće. „Bjez pokornosće žane wopominanje a žane dopominanje“, wujasni wón. „Pokornosć je akt swobody.“ Pokornosć je tež zmužitosć k spjećowanju, zmužitosć k dowěrjenju starosćow Bohu a zmužitosć, stanyć a so mjez sobu zbližić. Tak zaklinča spěw „Chcemy stanyć a so mjez sobu zbližić“ na kóncu wopomnjenskich kemšow.

Na žurli Slepjanskeho Serbskeho kulturneho centruma bě čas za zetkanja. Tu



Dr. Christian Stäblein, propst Ewangelskeje cyrkwy Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica, namołwješe w předowanju k pokornosći a zmužitosći.



Slepjanska fararka Jadwiga Malinkowa a šulerka Annelie Zucholdec z Miłoraza na wopomnjenskich kemšach



Enrico Kliemann (nalěwo) a Andreas Schneidewind wot Miłoraskeje wjesnej rady připrawištaj w Slepjanskej cyrkwi přehlad stawiznow Miłoraza.

Fota: A. Kirschke

přepoda dr. Christiana Piniekowa, město- předsydku delnołužiskeho Spěchowarskeho towaristwa za serbsku rěc w cerkwi, fararce Jadwize Malinkowej džesać eksemplarow noweje knihi „Tyca. Spiwarske za młodych luži“. Tež w tutej knize steji spěw „Chcemy stanyć a so mjez sobu zbližić“ (delnjoserbsce „Comy stanůš“). „Moja nadźija je, zo so tutón spěw jednoho dnja tež do Slepjanskeje serbsčiny přeloži a so tu spěwa“, měni Christiana Piniekowa. „To by dalše žiwjenske znamjo za Slepjanske serbske tradicije było.“ **Andreas Kirschke**

So zeznali z wosebitosćemi husitskeje cyrkwyje

Wulět ze Serbskim busom po husitskich wosadach sewjerneje Čěskeje

Sobotu, 17. septembra, wotmě so lětuši zajězd Serbskeho busa. Skupina 17 ewangelskich a katolskich Serbow bě na tutym dnju po puću, sej Bože domy Českosłowakskeje husitskeje cyrkwyje w sewjerneje Čěskeje wobhladać.

Husitska cyrkwej bě so w lěće 1920 wot katolskeje cyrkwyje wotšćepila a zložuje so na českeho reformatora Jana Husa. Hakle wot lěta 1971 pak so wona tež po nim pomjenuje: Církev československá husitská. Bože domy tuteje cyrkwyje maja jenož małe pychi. Za wołtarnym blidom wisa na scěnje mjeńši abo wjetši kříž. Po bokomaj blida stejitej klětka a dupa. Fararjo maja na swojim čornym talaru našity čerwjeny keluch. Symbol husitskeje cyrkwyje je keluch, w kotrymž steji kříž.

Serbskich wulětnikarjow přewodžeše na jich jězbje fararka husitskeje cyrkwyje Hedwika Zimmermannová z Hrádeka nad Nisou. Wona je hižo na 20 lět fararka tamnišeje wosady a z dobom direktorka diakoniskeho skutka.

Jako přerjnu wobhladachmy sej cyrkwej w Jabloncu nad Nisou. Tutón Boží dom steji w centrumje města. Natwarjeni bu 1838 za němsku ewangelsko-luthersku wosadu, wot lěta 1952 služi česke husitskeje cyrkwi. Město Jablonec je znate za zhotowjenje škleńčanych debjenkow. Na to pokazuja tež wokna w cyrkwi, kiž su z jasneje škleńcy zhotowjene, do kotrejež su podobizny znatych reformatorow wudžěfane.

Dale podachmy so do Sychrowa, hdžež wobhladachmy sej hród a rjany wulki park. Džensniši napohlad hroda pochadza zersjedz 19. lětstotka. Hród a park bšej tež wospjet kulisa za bajkowe filmy. W přijomnym hosćencu blisko hroda mějachmy k wobjedu česku jědz: swičková omáčka z knedlikami.

Jězba wjedžeše nas dale do města Turnowa. Tamniša husitska cyrkwej bu w lěće 1937 natwarjena. W njej wdzachmy tak mjenowany kolumbarium. To su małe kamoary při scěnje, w kotrychž so popjelnicy wosadnych chowaja. Tež tu su cyrkwinske wokna z jasneje škleńcy a pokazuja podobizny ewangelistow a reformatorow.

Naš přichodny cil bě Hrubá Skála. Na tudyšich skałach běchu sej wokoło lěta 1300 Valdštejnsky swój hród založili. W nim je džensa hotel zaměstnjeny. Na terasy, z rjanym wuhladom do Českeho raja, dachmy sej kofej a tykanc zesłodžec.

Poslednja stacija našeje jězby běše wosadna cyrkwej našeje wjednicy w Hrádeku. Tudyši Boží dom natwari so w lěće 1901. Knjeni fararka Zimmermannová rozprawješe nam wjele wo wosadnym žiwjenju a wo wsělakich wosebitosćach husitskeje cyrkwyje. Wona běše nam na našeje jězbje z dobrej a wěcywustojnej přewodžerku. Za to so jej serbscy wulětnikarjo wutrobnje džakowachu.

M. Wirth



Symbol husitskeje cyrkwyje: kříž w keluchu



Bjesada ducy po puću: Helmut Gros z Džěžni-kec (nalěwo) a Handrij Wirth z Njeswaćidła



Husův sbor – Husitska cyrkwej w Turnowje



Wobsweřtleny kříž we wołtarnišću cyrkwyje



Kolumbarium w Turnowskeje cyrkwi



Serbscy wulětnikarjo w Sychrowje

Fota: M. Wirth

Spěwny wječork Hodźijskeje bjesady

Je rjana tradicija, zo so čłonojo Hodźijskeje bjesady hdys a hdys k zhrmadnemu spěwanju zetkawaja. Knjz Gerat Krawc rozprawješe hižo w Pomhaj Bóh (wudaće 11/2014) wo tutej rjanej zwučenosci.

Srjedu, 10. awgusta, je Hodźijska bjesada zaso jónu na tajke zarjadowanje na farsku zahrodu přeprošyła. Škoda, zo njeběše wjedro na tutym dnju za wotmysl Bjesady přiódne. Byrnjež popođniše dešćiki wječor skónčnje přestachu, běše na zahrodze přemokro. Tak dyrbyeše so zarjadowanje we wosadnym domje wotměć. Najprjedy běchu knjz Gerat Krawc a jeho pomocnicy z tym trochu njespokojom. Hodźijska bjesada bě tež hosći z Bukec a Rakec na wječork přeprošyła a hosćom wječork pod hołym njebjom slubiła. Ale spěšnje knježeše we wosadnym domje dobra nalada.

Knjeni Lejna Herbergowa bě zaso spěwy za wječork wuzwoliła a měješe znowa krótke zjeće wobsaha a tež přeložki do němskeje řeče přihotowane. Na započatku dyrbjachu wšak so nimale dwacećo hosćo bjez pomocy katolskeje Serbowki starača, dokelž wona njebě sčasom zhonila, zo bě so městno zarjadowanja změniło. Bohudžak to wotběhej wječorka lědma škodžeše. Hosćo njedachu so dotho prosyć



Gerat Krawc wita hosći spěwneho wječorka.

Foće: G. Holder

a zaspěwachu kěrluš „Pój, wutroba, a wjesel so“ jako přeni spěw wječora. A bórze nawjedowaše knjeni Herbergowa wječork po zwučenym wasnju.

Jedyn spěw abo kěrluš za druhim zaklinča. Andrea Langnerowa z Komorowa pola Rakec a Měrcin Krawc z Hodźijskeje wosaďy přewodžeštaj spěwarjow na gitarje abo pišćalce.

Hodźijska bjesada bě dobra hosćicielka. W přestawce poskići wona wšelake napoje a slódnu bunjacu poliwwku.

Na kóncu wječorka běchu wšitcy přítomni jara spokojom. Rakečanam je so w Hodžiju tak lubiło, zo přítomnych sponťanje na podobne zarjadowanje w nalěću 2017 do Rakec přeprošychu.

dr. Günter Holder

Powěšće z ewangelskeho šulskeho towarstwa

W lěće 1996 založi so w Husce Ewangelske šulske towarstwo za wokřes Budyšin. Wone je so w zašłych lěťach pod wjednistwom fararja Freyja wuspěšnje wuwilo. W Husce samej je towarstwo nošer štyrjoch kubłanišćow: zakladneje a srjedźneje šule, gymnazija a horta. We Frankenbergu ma towarstwo zakladnu šulu a w Rakecach srjedźnu. We Wuricach wobhospodarja pěstowarnju. Wšo to rjaduje zarjadnistwo towarstwa ze štyrjomi sobudželaćerkami. Hospodarski wolumen wučinja wjace hač pjeć milionow eurow na lěto. 28. nowembra ma so w Husce 20lětny jubiley towarstwa ze swjedženski kemšemi a přijěćom woswječić.

Wosebity wjeršk lěta 2016 bě poswjećenje noweho gymnazialneho twarjenja 24. awgusta w Husce. Po pođralětnych twarskich džěťach móžeše so jednoposchodowe twarjenje na Budyskej dróze zjawnosći a šulerjam přepodać. Nad zachodom je napisane słowo japoštoła Pětra: „Knježe, ty maš słowa wěčneho žiwjenja.“ (Jan 6,68)

W awgusće wobzamkny předsydstwo, zo ma so w Rakecach wot přichodneho šulskeho lěta wotewrěć zakladna šula. Wona chce so nimo křescanskeho profila wosebje při wobroćić inkluziji, potajkim zhrmadnemu wuknjenju strowych a zbrašnych džěću. Za to je so dobyła młoda wu-

čerka, kotraž ma na tutym polu hižo mnohe nazhonjenja. Předwidžane je, serbske elementy do wučby zakladneje šule zapřijeć. Založenje šule so w Rakecach kontrowersnje diskutuje, dokelž wobsteji dale statna zakladna šula. Tola towarstwo měni, zo jeje wobstaće njeje wohrožene, wšako změje křescanska šula swój specifiski profil.

Skónčnje je farar Frey, přez lětdžesatki dušepastyr w Husce, wozjewił, zo pónđze

strowotnych přičin dla 28. februara 2017 na wuměnk. Tole zbudži prašenje, kak so džěťo po jeho wotchadze dale wjedze. Ze strony šulskeho towarstwa widzi so puć w tym, zo so zarjadnistwo dale zesylni a zo so za duchowne zastaranje w šulach dalši sobudželaćer zbuduje. Dla zastupnistwa za čas wakancy w Husce je so Budyski superintendent Waltsgott fararja Malinka naprašował. *jm*



Swjedženski začah k poswjećenju noweho gymnazialneho twarjenja ewangelskeho šulskeho towarstwa 24. awgusta 2016 w Husce

Foto: C. Schumann

Studijny džen w Budyšinje

Lutherske cyrkwy w Němskej (Sakska, Bayerska, Delnja Sakska atd.) tworja wosebitu cyrkej z mjenom Zjednocena ewangelsko-lutherska cyrkej w Němskej (VELKD). Prezidij synody tuteje cyrkwy měješe wot 2. do 4. septembra swoje lětné schadzowanje w Drježdžanach. Wottam poda so sobotu, 3. septembra, na studijny zajězd do Budyšina.

Dopołdnja wopyta 26 wobdźělnikow Budyske wopomnišćo w něhdysim jastwje na Weigangowej. Po wobjedze we „Wjelbiku“ podachu so do Pětroweje cyrkwy, hdžež jim fararjej Tiede a Šćapan praktisku Budysku ekumenu předstajišťaj. Jako posledni dyk steješe zeznace ewangelskich Serbow na programje.

Na Michalskej farje witašťaj sobustawow prezidija synody serbska synodalka Anne Simonowa z Trupina a Serbski superintendent Jan Malink. Po krótkim zawođe wuwi so žiwa rozmołwa wo stawiznach a wo přitomnosći Serbow. Serbska synodalka móžeše ze swójskich nazhonjenjow wo wosudze ewangelskich Serbow rozpraweć. Jan Malink rozložil wliw reformacije na Serbow a džensniše rozdźelne cyrkwinske položenje katolskich a ewangelskich Serbow. Z wulkim zajimom přitorni uwjedženjam sčehowachu. Sakski synodalny prezident Otto Guse z Drježdžan a prezident VELKD-synody prof. Wilfried Hartmann z Hamburga džakowašťaj so přednošowarjomaj. *jm*

Serbska přirada EKBO so zešľa



Posedźenje Serbskeje přirady EKBO w Lubanju

Foto: J. Malink

Sobotu, 17. septembra, zeńdze so Serbska přirada EKBO ke klawsurnemu posedźenju w pólskim Lubanju. Farar Cezary Królewicz witaše sobustawow w swojej wosadnej cyrkwi. Předstajil so nowy delnjoserbski spěwnik „Tyca“. Po tym zdźělachu sej přitorni přehlad wo zarjadowanjach reformaciskeho lěta 2017. W mjeńšich skupinach přihotowaše so Serbski cyrkwinski džen 2. julija 2017 w Tšupcu a wobdźelenje Serbow na Němskim ewangelskim cyrkwin-

skim dnju w Berlinje. Dalša skupina wěnowaše so zjawnostnemu džětu.

Serbska přirada je čestnohamtski gremij cyrkwy Berlin-Braniborska-šleska Hornja Łužica, kotremuž přisłuša 14 čonow. Wona stara so wo koordinaciju mjez cyrkwinskim wjednistwom a Serbami, wo poradźowanje a planowanje. Předsyda je Manfred Hermaš, sekretarske džěła rjaduje běrow generalneho superintendenta Herche w Zhorjelcu. *jm*

Z předsydstwa SET

Dnja 7. septembra wuradzowaše předsydstwo Serbskeho ewangelskeho towarstwa w Budyšinje. Přihotowaše so lětuša sobustawska a zdobom wólbna zhromadizna reformaciski džen, 31. oktobra (hlej tež přeprašenje na stronje 2).

Serbski superintendent Jan Malink informowaše wo cyrkwinskih zarjadowanjach a předewzacach w jubilejnym lěće reformacije 2017. Tak budže njedźelu, 2. julija, Serbski ewangelski cyrkwinski džen w delnjołužiskim Tšupcu. Dale wuńdže w Ludowym nakładnistwje dwurěčna kniha „Pječ lěstotkow. Serbja a reformacija“. W Budyskim Serbskim muzeju pokaza

so wot měrca do awgusta 2017 wosebita wustajeńca na samsnu temu a Serbski institut wuhotuje w nowembrje 2017 konferencu „Reformation und Konfessionsbildung bei den kleinen Völkern Europas. Die Lausitz und das Baltikum im Vergleich“.

Zhromadnje z delnjołužiskim Spěchowanskim towarstwom za serbsku rěč w cerkwi přemysluje so wo wobdźelenju Serbow na Němskim ewangelskim cyrkwinskim dnju w meji 2017 w Berlinje we wobłuku tak mjenowanych „Wikow móžnosćow“. Za 4. měrc planuje zo zetkanje Bjesadow w Rakecach a za 12. awgust 2017 dworowo swjedžen we Wuježku. *M. Wirth*

„Liturgia Trinitatis“ w Budyšinje znowa předstajena

Hižo dlěje hač 80 lět zarjaduje Pětrška wosada w Budyšinje w lětnich měsacach hudźbny nyšpor w Pětrskej cyrkwi. Přeni króć wustupi na nim sobotu, 17. septembra, chór Budyšin z dostojnym hudźbnym programom. Na zahajenje zaklinča choral „Nětk wšón swět Knjezej zawyskaj“ we wobdźělanju Sebastiana Elikowski-Winklera. Farar Probst powita něhdže sto slucharjow tež w dobrej serbsčinje a poda pregnantny zawod ke krucham. Po psalmowej modlitwje zaklinča „Liturgia Trinitatis“ Sebastiana Elikowski-Winklera na słowa z Albina Mollerowych spěwarskich z lěta 1574. Wuspěšna premjera kantaty bě na Serbskim ewangelskim cyrkwinskim dnu 2015 w Bukecach. Twórba jimaše runje w tutej wobnowjenej gotiskej cyrkwi přez swoju kombinaciju prastarych zwukow z dospołnje načasnej hudźbu. Serbski organist Feliks Brojer zahra fugu Johanna Sebastiana Bacha w zwučenej wysokej kwalicie. Chór Budyšin zanjese dale „Ubi caritas“ wot Maurice Durufle a tři Kiliano-we kěrluše: „Ow, zo bych ja z jandželemi“, „To krasne słowo je“ a „Ja myslo pod wólšemi při rěce džěch“. Po zohnowanju zaklinča hišće Güntera Schwarzow „Knjezowy jandžel“, kotryž bě 2002 swoju premjeru na samsnym městnje měł.

Na kóncu Budyskich hudźbnych nyšporow so njepřikleskuje. Tola dołho trajaca čišina bě wuraz jimanja a česćownosće před wulkotnym wukonom chóra Budyšin. *jm*

W Kölnje wabje misionary na droze za salafizm.

W Chóšebuzu wabje misionary na droze za nekaku amerikańsku ewangelikalisku cerkwy.

Misionaram

Wěriš, až Bog jo wšogomócnny?

Jo-li Wón wšogomócnny,
jo Wón sam póstajil,

do kótareje swójzby som se narožil.

Pón jo Wón póstajil, kakeje wašnje
jo mója wěra abo lěc budu ateist.

Joli ty což mě wabiš,
pó twójej wašni wěriš,
pón maš pak Bóžu wólu za wopacnu,
pak njewěriš, až Bog jo wšogomócnny.

Co což mě groniš, kněz misionar?

Bernd Pittkunings

Powěšće



Dróhu Jana Raka maja w pólskim měsće Lubsko (serbsce Žemř). Z tym časća teologu a humanista serbskeho pochada, kotryž bě so 1457 w tutym měsće narodził a 1520 jako uniwersitny profesor we Wittenbergu zemřel.
Foto: T. Malinkowa

Wóslink. Z lětušim nowym šulskim lětom wotměwa so na Ewangelskej srjedźnej šuli we Wóslinku přeni króć kurs za zajimcow serbsčiny. Wučerka na wuměnk Christina Mjetašowa ze Sulšec jón nawjeduje. Na kursu wobdželi so džesac šulerjow 7. do 9. lětnika. Wobdželnicy wuknu w jednorjoch sadach mjez sobu serbsce rěčeć. Dale zaběraja so z našožkami, stawiznamy a kulturu Serbow.

Bart. Njedźelu, 28. awgusta, wotmě so na farskim dworje w Barće awkacija na dobro nowych zwonow za wosadnu cyrkej. Popoldnje zahaji so z kemšemi. Po tym mějach wopytowarjo składnosć, sej na cyrkwinsku wěžu dóńc a sej nětčiše zwony zbliska wobhladać. Při awkaciji so wšelake přirodne produkty a starožitnosće předsadźowachu. Nowe zwony chcedža składnostnje 200lětneho wobstaća nětčišeje Bartskeje cyrkwyje w lěće 2019 poswjećić. Za to je 110 000 eurov trěbných, z kotrychž krajna cyrkej třecinu přewozmjje.

Budyšin. Z tradicionalnej modlitwy kadišom je njedźelu popoldnju, 28. awgusta, 15 wobydlerjow Budyšina a wokoliny na zamordowanych a wuhnatych člonow Budyskeje židowskeje wosady spominało. Kaž hižo w minjených

lětach nawjedowaše liturgiju Michal Foršt, kantor židowskeje kongregacije Bejt Simcha w Praze. K wopominanju njebohich su wobdželnicy kamjenje na rowy zemřetých kładli. Kadiš w Budyšinje wotmě so lětsa 27. raz.

Berlin. Wo kemšach na serbskim swjedženju 21. awgusta w Janšojcach wozjewi w Berlinje wuchadźacy tydzenik die Kirche w swjim wudaću z 28. awgusta dlěši přinošk pod napismom „Unterm Regenbogen“. W nim rozprawja awtorka Marion Hirche wo předstajenju noweho delnjoserbskeho młodžinskeho spěwnika „Tyca“. Nastawkej je přidaty foto ze swjedženskich kemšow w Janšojскеj cyrkwi.

Horni Wujězd. K 1. septembrej je so farar Michael Müller w Hornim Wujězdze na wuměnk podať. Wot lěta 2002 bě wón z duchownym w Budyskim cyrkwinškim wokrjesu. Nimo wosadneho džěla skutkowaše we wobłuku awto-dróhoweje cyrkwyje a jako koordinátor dušepastyrstwa w nuzowych padach. Na wuměnk přesydlitaj so Müllerec mandželskaj do Budyšina. Rozžohnowanje fararja Müllera bě njedźelu, 28. awgusta, we Hornjowujězdžanskej cyrkwi.

Budyšin. Dnja 1. septembra je wikar Marcus Baumgärtner swoju službu jako třeci duchowny Michalskeje wosady w Budyšinje zahajiť. Swoje službne sydło ma wón w farskim domje w Strowotnej studni. Jeho ordinacija budže njedźelu, 16. oktobra, w 14.00 hodž. w Budyskej Michałskej cyrkwi.

Bluń. Drjewjane hrjady, wokna a lijawy wobnowjeja tuchwilu na 343 lět starej Blunjanskej cyrkwi. Wobšěrna restauracija fasady pod škitom pomnikow stejaceho tykowaneho Božeho domu je možna džak spěchowanskim srědkam. Džěla maja hač do nowembra dokončene być.

Spominamy

Před 100 lětami, 16. oktobra 1916, zemř farar **Jan Gólc** w Rakecach. Narodženy 1864 jako syn Rakečanskeho fararja Juliusa Hermana Gólca (1831–1906), wopyta wón šulu w ródnej wsy a gymnazij w Budyšinje. W Lipsku studowaše teologiju a bě po tym chwilu z pomocnym duchownym w Bukecach a w Budestecach. Wot 1890 bě farar w Budyšinju a wot 1902 hač do swojeje smjerće naslědnik swjeho nana w Rakečanskej wosadze. Jako gymnazijast přislušeše serbskemu gymnazialnemu towarstwu SSB w Budyšinje a jako student bě člon a senior Serbskeho předarskeho towarstwa w Lipsku kaž tež sobuwudawar studentskeho časopisa lužiski Serb. Tež kulturnostawizniske a literarne přinoški tehdy pisaše. 1900 wuda knihu „Slubjeny kraj“. Wot 1891 bě soburedaktor a wot 1895 hač do swojeje smjerće redaktor časopisa Pomhaj Bóh. Přislušeše Maćicy Serbskej a bě wot 1903 předsyda Serbskeho lutherskeho knihowneho towarstwa. Jeho a jeho swójbných posledni wotpočink namaka so na Rakečanskim kěrchowje při muri mjez cyrkwu a faru.
T.M.

Přeprašujemy

- 02.10. 19. njedźela po Swjatej Trojicy**
09.30 dwurěčne swójbne kemše na žnjowodžakny swjedžen w Slepom (fararka Malinkowa)
10.00 kemše w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (sup. Malink)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Haenchen)
- 16.10. 21. njedźela po Swjatej Trojicy**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)
- 19.10. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach we farskej bróžni
- 20.10. štwórtk**
18.30 Bjesada w Bukecach na farje
- 23.10. 22. njedźela po Swjatej Trojicy**
11.00 kemše z Božim wotkazanjom w Hódžiju (farar Rummel)
- 31.10. reformaciski swjedžen**
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (farar Rummel)
14.00 hłowna zhromadźizna Serbskeho ewangelskeho towarstwa na Čornobohu
14.00 namša z Bóžym blidom w Janšojcach (farar Kšenka)
- W nowembru wysyła so ewangelske Nabožne słowo k dnjej w serbskim rozhłosu.*
- 02.11. srjeda**
19.00 Bjesada w Rakecach we farskej bróžni
- 06.11. dopředposlednja njedźela cyrkwinškeho lěta**
10.00 kemše z Božim wotkazanjom w Budyšinje w Michałskej cyrkwi (fararka Malinkowa)
12.00 nutrnosť w serbskim rozhłosu (sup. Malink)

Pomhaj Bóh
časopis ewangelskich Serbow
ISSN 0032-4132

Wudawaćelej: Serbski wosadny zwjazk, Serbski kěrchow/Wendischer Kirchhof 1, 02625 Budyšin/Bautzen; Serbske ewangelske towarstwo z.t., Privatweg 21, 02625 Budyšin/Bautzen
Zamołwita redaktorka: Trudla Malinkowa, Goethowa/Goethestraße 40, 02625 Budyšin/Bautzen (tel./fax: 03591 600711, e-mail: PomhajBoh@gmx.de)
Čiśc: Lessingowa čišćernja, Kamjenc
Postvertriebsnummer: F 13145

Zhotowjenje a rozšěrjenje: Ludowe nakładnistwo Domowina, Tuchmacherstr. 27, 02625
Abonement a dary: Serbske ewangelske towarstwo, Kreissparkasse Bautzen
IBAN: DE03 8555 0000 1000 0831 67
BIC: SOLADES1BAT

Pomhaj Bóh wuchadza měsacnje. Spěchuje so wot Załožby za serbski lud, kotraž dóstawa lětnje přiražki Zwjazka, Swobodneho stata Sakskeje a Kraja Braniborskeje.
Lětny abonement plaćić 8 eurov.